CHERNIVTSI
LAW SCHOOL

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
юридичний факультет
Кафедра теорії права та прав людини

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан юридичного факультету
проф. Віталій ГОРДЄЄВ
„28" серпня 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
ЗАХИСТ ПРАВА НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД

вибіркова

Освітньо-професійна програма Право
Спеціальність D 8 Право
Галузь знань D Бізнес, адміністрування та право
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
юридичний факультет
Мова навчання українська

Чернівці 2026 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Захист права на справедливий суд», складена відповідно до вимог Освітньої програми «Право» підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю D 8 Право галузі знань D Бізнес, адміністрування та право.

Розробник:
Гураленко Наталія Анатоліївна, професор кафедри теорії права та прав людини, доктор юридичних наук.

Викладач, що забезпечує читання даної навчальної дисципліни:
Гураленко Наталія Анатоліївна, професор кафедри теорії права та прав людини, доктор юридичних наук.

Затверджено на засіданні кафедри теорії права та прав людини

Протокол № 1 від «28» серпня 2026 року

Завідувач кафедри теорії права та прав людини _____ **д.ю.н., проф. Наталія ГУРАЛЕНКО**

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол № 1 від «28» серпня 2026 року

Голова науково-методичної комісії _____ **PhD, ас. Лаура БЗОВА**

Метою навчальної дисципліни «Захист права на справедливий суд» є формування у здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти системного розуміння змісту права на справедливий суд, його структурних елементів, національних та міжнародних гарантій і механізмів захисту, а також набуття здатності застосовувати європейські стандарти справедливого судочинства у професійній юридичній діяльності. Досягнення мети дисципліни передбачає поглиблене опанування здобувачами положень міжнародного та національного права щодо незалежності, безсторонності й законності суду, доступу до правосуддя, рівності сторін і змагальності, публічності судового розгляду, розумних строків, обґрунтованості та виконання судових рішень. Важливою складовою мети є формування навичок роботи з практикою Європейського суду з прав людини та її використання для оцінювання відповідності національних судових процедур стандартам статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Навчальна дисципліна «Захист права на справедливий суд» також спрямована на формування здатності визначати належні національні та міжнародні механізми захисту порушеного права на справедливий суд з урахуванням специфіки кримінального, цивільного та адміністративного судочинства.

Пререквізити. Для підвищення ефективності засвоєння курсу «Захист права на справедливий суд» здобувач вищої освіти має вивчити такі дисципліни, як «Адміністративне судочинство», «Кримінальне процесуальне право», «Цивільне процесуальне право», «Конституційне право».

Результати навчання:

Після вивчення навчальної дисципліни «Захист права на справедливий суд» здобувач вищої освіти буде **знати та розуміти**:

- Зміст, структуру та основні гарантії права на справедливий суд відповідно до міжнародних та національних стандартів захисту прав людини;
- Поняття та критерії незалежності, безсторонності й законності суду як фундаментальних передумов справедливого судочинства;
- Зміст права на доступ до суду та правові механізми усунення необґрунтованих обмежень доступу до правосуддя;
- Принципи рівності сторін і змагальності судового процесу, їх співвідношення та особливості забезпечення в різних видах судочинства;
- Вимоги до розгляду справи упродовж розумного строку та національні й міжнародні засоби захисту від надмірної тривалості судового провадження;
- Стандарти публічності судового розгляду та допустимі підстави для обмеження відкритості судового провадження;
- Вимоги до належної мотивації судового рішення та значення його обґрунтованості для забезпечення права на справедливий суд;
- Зміст принципу обов'язковості виконання судових рішень та механізми захисту права на їх своєчасне і повне виконання;
- Особливості забезпечення права на справедливий суд у кримінальному, цивільному та адміністративному процесах з урахуванням їх предмета, завдань і процесуальної специфіки;
- Національні та міжнародні механізми захисту права на справедливий суд, зокрема порядок застосування практики Європейського суду з прав людини та умови звернення до нього.

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Захист права на справедливий суд» студент буде **вміти:**

- Застосовувати положення міжнародного та національного законодавства для визначення змісту і меж права на справедливий суд;
- Виявляти порушення права на справедливий суд та встановлювати їх правову природу з урахуванням конкретних обставин судового провадження;

- Оцінювати відповідність організації та здійснення судочинства вимогам незалежності, безсторонності й законності суду;
- Визначати належні способи захисту права на доступ до суду та правові наслідки його необґрунтованого обмеження;
- Застосовувати принципи рівності сторін і змагальності під час оцінювання процесуальних прав та можливостей учасників судового провадження;
- Оцінювати дотримання вимоги розумного строку розгляду справи та визначати належні засоби правового захисту у разі його порушення;
- Аналізувати судові рішення на предмет дотримання вимог щодо їх належної мотивації та обґрунтованості;
- Використовувати практику Європейського суду з прав людини для правової оцінки дотримання гарантій справедливого судочинства;
- Визначати належний національний та міжнародний механізм захисту порушеного права на справедливий суд з урахуванням характеру порушення;
- Формулювати правову позицію щодо захисту права на справедливий суд та обґрунтовувати її з посиланням на законодавство, практику національних судів і Європейського суду з прав людини.

Після вивчення навчальної дисципліни «Захист права на справедливий суд» студент володітиме наступними компетенціями, що закріплені в Освітній професійній програмі підготовки здобувачів другого рівня вищої освіти за спеціальністю D 8 Право, галузі знань D Бізнес, адміністрування та право:

Загальні компетентності:
- ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення;
- ЗК8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);
- ЗК 13. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології;
- ЗК 14. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Фахові компетентності:
- СК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв’язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності;
- СК3. Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні;
- СК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції;
- СК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію;
- СК7. Здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні;
- СК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також знання практики їх застосування;
- СК11. Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів;
- СК12. Здатність утверджувати етичні стандарти правничої діяльності, стандарти професійної незалежності та відповідальності правника;
- СК15. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості;

- СК 16. Здатність до порівняльно-правового аналізу моделей судочинства, процесуальних інститутів і механізмів захисту прав в Україні та Європейському Союзі.

Програмні результати навчання:

- РН 6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи;
- РН 7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати й обґрунтувати варіанти їх розв'язання.
- РН 10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права;
- РН 11. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції;
- РН 13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів;
- РН 14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування;
- РН 15. Мати практичні навички розв’язання проблем, пов’язаних з реалізацією процесуальних функцій суб’єктів правозастосування;
- РН 17. Інтегрувати необхідні знання та розв’язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності;

Визначений робочою програмою перелік компетентностей, що закріплені в Освітній професійній програмі підготовки здобувачів другого рівня вищої освіти за спеціальністю D 8 Право, галузі знань D Бізнес, адміністрування та право, їх логічна послідовність здатні забезпечити здобуття студентами теоретичних знань, умінь, навичок, достатніх для продукування нових ідей, вирішення комплексних проблем у сфері професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, творчого підходу та пошуку альтернативних рішень. Їх зміст також вказує на здатність забезпечити належну підготовку висококваліфікованих, конкурентоспроможних, інтегрованих у європейський і світовий освітньо-науковий простір фахівців у галузі права, спроможних вирішувати комплексні проблеми у сфері професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, продукувати нові теоретичні та прикладні ідеї, приймати відповідні організаційні та управлінські рішення у сфері юридичної практики, що супроводжується глибоким переосмисленням наявних і створенням нових цілісних знань та професійною діяльністю.

Опис змісту робочої програми навчальної дисципліни

Загальна інформація

Форма навчання	**Рік зпідготовки**	**Семестр**	**Кількість**		**Кількість годин**						**Вид підсумкового контролю**
			кредитів	**годин**	**Лекції**	**практичні**	**Семінарські**	**лабораторні**	**самостійна робота**	**індивідуальні завдання**	
Денна	1	2	3,0	90	14	14	-	-	62	-	залік
Заочна	1	2	3,0	90	4	4	-	-	82	-	залік

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем з навчальних дисциплін	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	Лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Правова природа та складові захисту права на справедливий суд												
Тема 1. Забезпечення захисту права на справедливий суд в умовах євроінтеграційних процесів	6	1	1			4	11					11
Тема 2. Захист права на розгляд справи судом, створеним відповідно до закону	7	1	1			5	7	1				6
Тема 3. Захист права на незалежний суд	7	1	1			5	7	1				6
Тема 4. Захист права на безсторонній суд	7	1	1			5	7		1			6
Тема 5. Захист права на доступ до суду	7	1	1			5	7		1			6
Тема 6. Захист права на рівність сторін та змагальність у судовому процесі	7	1	1			5	7		1			6
Тема 7. Захист права на розгляд справи у розумні строки	7	1	1			5	7	1				6
Разом за ЗМ1	48	7	7			34	49	3	3			43
Змістовий модуль 2. Складові захисту права на справедливий суд. Реалізація захисту права на справедливий суд в кримінальному, цивільному та адміністративному процесах												
Тема 1. Захист права на публічність розгляду справ	7	2	2			3	7		1			6
Тема 2.	7	1	1			5	7	1				6

Захист права на обґрунтованість рішення суду												
Тема 3. Захист права на обов'язковість виконання рішення суду	7	1	1			5	6					6
Тема 4. Захист права на справедливий суд у кримінальному процесі	7	1	1			5	7					7
Тема 5. Захист права на справедливий суд у цивільному процесі	7	1	1			5	7					7
Тема 6. Захист права на справедливий суд в адміністративному процесі	7	1	1			5	7					7
Разом за ЗМ 2	42	7	7			28	41	1	1			39
Усього годин	90	14	14			62	90	4	4			82

Тематика лекційних занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
1.	**Забезпечення захисту права на справедливий суд в умовах євроінтеграційних процесів** **Питання:** 1. Право на справедливий суд у системі європейських стандартів прав людини. 2. Стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод як нормативна основа права на справедливий суд. 3. Значення практики Європейського суду з прав людини для забезпечення права на справедливий суд в Україні. 4. Вплив права Європейського Союзу на формування стандартів справедливого судочинства в Україні. 5. Принцип верховенства права та його значення для забезпечення права на справедливий суд. 6. Принцип незалежності та безсторонності суду в контексті європейських інтеграційних процесів. 7. Реформування судової системи України відповідно до європейських стандартів та критеріїв членства в Європейському Союзі. 8. Національні та міжнародні механізми захисту права на справедливий суд в умовах європейської інтеграції України.
2.	**Захист права на розгляд справи судом, створеним відповідно до закону** **Питання:** 1. Поняття та зміст права на розгляд справи судом, створеним відповідно до закону. 2. Вимоги до створення та функціонування суду відповідно до закону. 3. Законність складу суду та юрисдикції як гарантії права на справедливий суд. 4. Вимоги до визначення судді та складу суду для розгляду конкретної справи.

	5. Принцип незмінності складу суду та підстави його зміни. 6. Порушення права на розгляд справи судом, створеним відповідно до закону, у практиці Європейського суду з прав людини. 7. Національні механізми захисту права на розгляд справи судом, створеним відповідно до закону. 8. Правові наслідки порушення вимог щодо суду, створеного відповідно до закону.
3.	**Захист права на незалежний суд** **Питання:** 1. Поняття та зміст права на незалежний суд. 2. Інституційна та процесуальна незалежність суду: співвідношення та гарантії. 3. Гарантії незалежності суддів у національному законодавстві України. 4. Незалежність суду від законодавчої та виконавчої влади. 5. Незалежність суду від учасників судового процесу, органів державної влади та інших суб'єктів. 6. Гарантії незалежності суддів: порядок призначення, незмінюваність, недоторканність та належне матеріальне забезпечення. 7. Стандарти незалежності суду у практиці Європейського суду з прав людини та інших європейських інституцій. 8. Національні та міжнародні механізми захисту права на незалежний суд і правові наслідки втручання у здійснення правосуддя.
4.	**Захист права на безсторонній суд** **Питання:** 1. Поняття та зміст права на безсторонній суд. 2. Об'єктивна та суб'єктивна безсторонність суду: критерії розмежування. 3. Обставини, що можуть викликати сумнів у безсторонності судді. 4. Конфлікт інтересів судді та його вплив на безсторонність суду. 5. Інститут відводу та самовідводу судді як гарантія безсторонності суду. 6. Критерії оцінювання безсторонності суду у практиці Європейського суду з прав людини. 7. Національні механізми захисту права на безсторонній суд та правові наслідки його порушення. 8. Взаємозв'язок безсторонності суду з незалежністю судді та довірою до правосуддя.
5.	**Захист права на доступ до суду** **Питання:** 1. Поняття та зміст права на доступ до суду. 2. Доступ до суду як складова права на справедливий суд. 3. Процесуальні та фінансові умови реалізації права на доступ до суду. 4. Допустимі обмеження права на доступ до суду та критерії їх правомірності. 5. Право на доступ до суду осіб, які перебувають у складних або особливих правових ситуаціях. 6. Доступ до суду та право на безоплатну правничу допомогу. 7. Стандарти Європейського суду з прав людини щодо права на доступ до суду.
6.	**Захист права на рівність сторін та змагальність у судовому процесі** **Питання:** 1. Поняття та зміст принципів рівності сторін і змагальності у судовому процесі**.** 2. Рівність процесуальних прав та обов'язків учасників судового провадження. 3. Принцип «рівності процесуальних можливостей» сторін у судовому процесі. 4. Змагальність сторін та розподіл процесуальних функцій у судовому провадженні. 5. Право сторін на ознайомлення з матеріалами справи та подання доказів. 6. Право сторін на участь у дослідженні та оцінюванні доказів і заперечення проти доводів іншої сторони. 7. Стандарти рівності сторін і змагальності у практиці Європейського суду з прав

	людини.
7.	**Захист права на розгляд справи у розумінні строки** **Питання:** 1. Поняття та зміст права на розгляд справи упродовж розумного строку. 2. Критерії оцінювання розумності строку судового провадження. 3. Складність справи як критерій визначення розумного строку її розгляду. 4. Поведінка учасників провадження та органів державної влади як фактори дотримання розумних строків. 5. Обов'язок держави забезпечувати розгляд справи упродовж розумного строку. 6. Стандарти Європейського суду з прав людини щодо розумних строків судового провадження. 7. Національні засоби захисту права на розгляд справи упродовж розумного строку. 8. Правові наслідки порушення розумних строків судового розгляду та механізми відновлення порушеного права.
8.	**Захист права на публічність розгляду судових справ** **Питання:** 1. Поняття та зміст принципу публічності судового розгляду. 2. Відкритість судового засідання як гарантія права на справедливий суд. 3. Право учасників судового процесу та громадськості на доступ до інформації про судовий розгляд. 4. Гласність судового процесу та доступ до судових рішень. 5. Фото-, відеозйомка, аудіозапис та трансляція судового засідання. 6. Підстави та критерії обмеження публічності судового розгляду. 7. Стандарти публічності судового розгляду у практиці Європейського суду з прав людини.
9.	**Захист права на обґрунтованість рішення суду** **Питання:** 1. Поняття та зміст вимоги обґрунтованості судового рішення. 2. Мотивованість судового рішення як складова права на справедливий суд. 3. Вимоги до змісту та структури обґрунтованого судового рішення. 4. Оцінка судом доказів та її відображення в мотивувальній частині рішення. 5. Обов'язок суду надавати належну відповідь на істотні доводи та аргументи сторін. 6. Межі обов'язку суду щодо мотивування судового рішення. 7. Стандарти обґрунтованості та мотивованості судових рішень у практиці Європейського суду з прав людини.
10.	**Захист права на обов'язковість виконання рішення суду** **Питання:** 1. Поняття та зміст права на виконання судового рішення. 2. Обов'язковість судового рішення як складова права на справедливий суд. 3. Право на своєчасне та повне виконання судового рішення. 4. Юридичні гарантії виконання судових рішень. 5. Проблема невиконання або тривалого невиконання судових рішень та її вплив на право на справедливий суд. 6. Стандарти виконання судових рішень у практиці Європейського суду з прав людини. 7. Національні механізми захисту права на виконання судового рішення. 8. Правові наслідки невиконання судового рішення та механізми відновлення порушеного права.
11.	**Захист права на справедливий суд у кримінальному процесі** **Питання:** 1. Поняття та зміст права на справедливий суд у кримінальному провадженні. 2. Гарантії незалежності та безсторонності суду в кримінальному провадженні.

	3. Право на доступ до суду та право на захист у кримінальному провадженні. 4. Презумпція невинуватості та стандарт доказування поза розумним сумнівом. 5. Принципи рівності сторін і змагальності у кримінальному процесі. 6. Право на участь у розгляді справи та право бути почутим судом. 7. Допустимість доказів та гарантії справедливості процесу їх отримання і дослідження.
12.	**Захист права на справедливий суд у цивільному процесі** **Питання:** 1. Поняття та зміст права на справедливий суд у цивільному судочинстві. 2. Доступ до суду та ефективний судовий захист цивільних прав і законних інтересів. 3. Незалежність і безсторонність суду в цивільному процесі. 4. Рівність сторін та змагальність у цивільному судочинстві. 5. Право на участь у розгляді справи та бути почутим судом. 6. Доказування у цивільному процесі як гарантія справедливого судового розгляду. 7. Розгляд цивільної справи упродовж розумного строку та обґрунтованість судового рішення.
13.	**Захист права на справедливий суд в адміністративному процесі** **Питання:** 1. Поняття та зміст права на справедливий суд в адміністративному судочинстві. 2. Право на доступ до адміністративного суду та ефективний судовий захист від рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень. 3. Незалежність і безсторонність адміністративного суду як гарантії справедливого судочинства. 4. Рівність сторін та змагальність в адміністративному судовому процесі. 5. Особливості доказування в адміністративному судочинстві та забезпечення процесуальної рівності сторін. 6. Розгляд адміністративної справи упродовж розумного строку та вимоги до обґрунтованості судового рішення. 7. Стандарти Європейського суду з прав людини щодо справедливого адміністративного судочинства.

Тематика практичних занять з переліком питань

№	Назва теми (питання/завдання)
1.	**Забезпечення захисту права на справедливий суд в умовах євроінтеграційних процесів** **Питання:** 1. Право на справедливий суд у системі європейських стандартів прав людини. 2. Стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод як нормативна основа права на справедливий суд. 3. Значення практики Європейського суду з прав людини для забезпечення права на справедливий суд в Україні. 4. Вплив права Європейського Союзу на формування стандартів справедливого судочинства в Україні. 5. Принцип верховенства права та його значення для забезпечення права на справедливий суд. 6. Принцип незалежності та безсторонності суду в контексті європейських інтеграційних процесів. 7. Реформування судової системи України відповідно до європейських стандартів та критеріїв членства в Європейському Союзі. 8. Національні та міжнародні механізми захисту права на справедливий суд в умовах європейської інтеграції України.

	Завдання: 1. Проаналізуйте ситуацію, за якої національний суд під час розгляду справи застосував норму національного законодавства, яка, на думку сторони, не відповідає стандартам права на справедливий суд, гарантованого статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Визначте можливі способи захисту порушеного права на національному та міжнародному рівнях. 2. Проаналізуйте правову ситуацію, у якій суддя під час розгляду справи перебував у професійних відносинах з однією зі сторін спору. Визначте, чи можуть такі обставини поставити під сумнів незалежність або безсторонність суду, та обґрунтуйте правову позицію з урахуванням критеріїв, сформованих у практиці ЄСПЛ. 3. Проаналызуйте правову позицію сторони у справі, яка стверджує, що тривалість судового провадження порушила її право на розгляд справи упродовж розумного строку. Визначте критерії оцінки розумності строку судового розгляду та можливі засоби юридичного захисту. 4. Порівняйте європейські та національні стандарти забезпечення права на справедливий суд за такими критеріями: незалежність суду, безсторонність суду, доступ до суду, розумний строк розгляду справи, публічність судового розгляду, виконання судового рішення. 5. Сформулюйте висновок щодо відповідності судової реформи в Україні європейським стандартам справедливого судочинства, визначивши основні інституційні та правові зміни, необхідні для забезпечення незалежності судової влади, ефективності судочинства та реального виконання судових рішень як складових права на справедливий суд.
2.	**Захист права на розгляд справи судом, створеним відповідно до закону** **Питання:** 1. Поняття та зміст права на розгляд справи судом, створеним відповідно до закону. 2. Вимоги до створення та функціонування суду відповідно до закону. 3. Законність складу суду та юрисдикції як гарантії права на справедливий суд. 4. Вимоги до визначення судді та складу суду для розгляду конкретної справи. 5. Принцип незмінності складу суду та підстави його зміни. 6. Порушення права на розгляд справи судом, створеним відповідно до закону, у практиці Європейського суду з прав людини. 7. Національні механізми захисту права на розгляд справи судом, створеним відповідно до закону. 8. Правові наслідки порушення вимог щодо суду, створеного відповідно до закону. **Завдання:** 1. Після відкриття провадження у справі з’ясувалося, що суд, який її розглядає, не має передбаченої законом територіальної юрисдикції щодо відповідної категорії спорів. Якщо так, визначте, чи порушено право сторони на розгляд справи судом, створеним відповідно до закону, та обґрунтуйте правові наслідки такого порушення. 2. Кримінальну справу розпочав розглядати колегіальний склад суду з трьох суддів. Під час розгляду один із суддів вибув, після чого його замінили іншим суддею без повторного розгляду справи з самого початку. Оцініть відповідність таких дій вимогам законності складу суду та принципу незмінності складу суду. 3. Проаналізуйте рішення ЄСПЛ, у якому встановлено порушення вимоги щодо розгляду справи «судом, встановленим законом». Визначте, яка саме обставина стала підставою для встановлення порушення, та сформулюйте критерії, за якими ЄСПЛ оцінює дотримання цієї вимоги. 4. Сторона у цивільній справі стверджує, що суддя був визначений для розгляду

	справи з порушенням установленого законом та автоматизованою системою порядку розподілу справ. Визначте, які обставини необхідно встановити для оцінки законності визначення судді та які процесуальні механізми може використати сторона для захисту свого права. 5. Визначте правові наслідки встановлення порушення вимоги щодо розгляду справи судом, створеним відповідно до закону, на різних стадіях судового провадження. Окремо обґрунтуйте можливість виправлення такого порушення національними судами та його значення для звернення до ЄСПЛ.
3.	**Захист права на незалежний суд** **Питання:** 1. Поняття та зміст права на незалежний суд. 2. Інституційна та процесуальна незалежність суду: співвідношення та гарантії. 3. Гарантії незалежності суддів у національному законодавстві України. 4. Незалежність суду від законодавчої та виконавчої влади. 5. Незалежність суду від учасників судового процесу, органів державної влади та інших суб'єктів. 6. Гарантії незалежності суддів: порядок призначення, незмінюваність, недоторканність та належне матеріальне забезпечення. 7. Стандарти незалежності суду у практиці Європейського суду з прав людини та інших європейських інституцій. 8. Національні та міжнародні механізми захисту права на незалежний суд і правові наслідки втручання у здійснення правосуддя. **Завдання:** 1. Під час розгляду резонансної справи представник органу виконавчої влади публічно закликав суд ухвалити рішення на користь державного органу та заявив про можливість ініціювання дисциплінарного провадження щодо судді у разі протилежного рішення. Оцініть, чи може така поведінка розглядатися як втручання у здійснення правосуддя та порушення принципу незалежності суду. Визначте можливі правові механізми реагування. 2. Суддя отримав від голови суду усну вказівку щодо бажаного результату розгляду конкретної справи. Голова мотивував свої дії необхідністю забезпечення «єдності судової практики». Визначте, чи відповідає така поведінка вимогам незалежності судді, та розмежуйте допустимий адміністративний вплив на організацію роботи суду і недопустиме втручання у здійснення правосуддя. 3. Проаналізуйте одне з рішень ЄСПЛ щодо незалежності суду та визначте критерії, за якими оцінюються незалежність суду від інших гілок влади, порядок призначення суддів, строк їхніх повноважень, гарантії від зовнішнього тиску та наявність інституційних гарантій незалежності. 4. Порівняйте гарантії незалежності суддів, передбачені законодавством України, з європейськими стандартами, сформованими ЄСПЛ, Венеційською комісією та Консультативною радою європейських суддів. Визначте основні проблемні аспекти забезпечення суддівської незалежності в Україні. 5. Унаслідок критичних висловлювань судді щодо діяльності органу державної влади щодо нього ініційовано дисциплінарне провадження, а згодом прийнято рішення, яке негативно вплинуло на його професійне становище. Оцініть ситуацію з позицій гарантій незалежності судді, визначте можливі ознаки втручання у здійснення правосуддя та способи національного й міжнародного захисту.
4.	**Захист права на безсторонній суд** **Питання:** 1. Поняття та зміст права на безсторонній суд. 2. Об'єктивна та суб'єктивна безсторонність суду: критерії розмежування.

	3. Обставини, що можуть викликати сумнів у безсторонності судді. 4. Конфлікт інтересів судді та його вплив на безсторонність суду. 5. Інститут відводу та самовідводу судді як гарантія безсторонності суду. 6. Критерії оцінювання безсторонності суду у практиці Європейського суду з прав людини. 7. Національні механізми захисту права на безсторонній суд та правові наслідки його порушення. 8. Взаємозв'язок безсторонності суду з незалежністю судді та довірою до правосуддя. **Завдання:** 1. Суддя розглядає цивільну справу, у якій однією зі сторін є колишній керівник судді. Інша сторона заявляє відвід, посилаючись на можливу особисту прихильність судді до учасника справи. Визначте, чи існують підстави для сумніву в безсторонності судді, та оцініть ситуацію за суб'єктивним і об'єктивним критеріями безсторонності. 2. Суддя до початку розгляду кримінального провадження публічно висловився в соціальних мережах щодо обставин справи та назвав обвинуваченого винним. Після цього захисник заявив відвід судді. Визначте, чи можуть такі висловлювання поставити під сумнів безсторонність суду, та обґрунтуйте відповідь з урахуванням практики ЄСПЛ. 3. У справі про оскарження рішення органу державної влади суддя раніше брав участь у розгляді іншої справи за участю того самого органу та висловив у судовому рішенні правову позицію щодо спірного питання. Визначте, чи є попередня участь судді у пов'язаній справі достатньою підставою для його відводу. 4. Проаналізуйте рішення ЄСПЛ, у якому встановлено порушення вимоги безсторонності суду. Визначте, які обставини стали підставою для виникнення об'єктивно виправданих сумнівів у безсторонності суду та як ЄСПЛ розмежовує суб'єктивний і об'єктивний критерії безсторонності.
5.	**Захист права на доступ до суду** **Питання:** 1. Поняття та зміст права на доступ до суду. 2. Доступ до суду як складова права на справедливий суд. 3. Процесуальні та фінансові умови реалізації права на доступ до суду. 4. Допустимі обмеження права на доступ до суду та критерії їх правомірності. 5. Право на доступ до суду осіб, які перебувають у складних або особливих правових ситуаціях. 6. Доступ до суду та право на безоплатну правничу допомогу. 7. Стандарти Європейського суду з прав людини щодо права на доступ до суду. **Завдання:** 1. Особа звернулася до суду з позовом, однак суд залишив позовну заяву без руху через невідповідність формальним вимогам. Після усунення недоліків позивач пропустив установлений строк звернення до суду. Визначте, чи може застосування процесуальних строків у цій ситуації призвести до порушення права на доступ до суду, та встановіть критерії допустимості такого обмеження. 2. Особа не має достатніх коштів для сплати судового збору та звертається із заявою про звільнення від його сплати. Суд відмовляє, не дослідивши її майнового стану. Оцініть, чи може розмір судового збору та порядок його сплати становити перешкоду для реалізації права на доступ до суду. 3. Внутрішньо переміщена особа через відсутність документів, необхідних для підтвердження певних юридичних фактів, не може належним чином оформити

	позов та отримати доступ до суду. Визначте, які процесуальні та організаційні механізми можуть забезпечити ефективний доступ такої особи до правосуддя. 4. Проаналізуйте рішення ЄСПЛ щодо права на доступ до суду, у якому оцінювалася правомірність процесуального або фінансового обмеження. Визначте, за якими критеріями ЄСПЛ встановлює, чи не було обмеження права настільки істотним, що воно позбавило особу самої суті права на доступ до суду. 5. Порівняйте механізми забезпечення доступу до суду для особи, яка має достатні фінансові ресурси, та особи, яка не може самостійно оплатити судові витрати й професійну правничу допомогу. Визначте роль системи безоплатної правничої допомоги у забезпеченні реального, а не лише формального доступу до правосуддя.
6.	**Захист права на рівність сторін та змагальність у судовому процесі** **Питання:** 2. Поняття та зміст принципів рівності сторін і змагальності у судовому процесі**.** 3. Рівність процесуальних прав та обов'язків учасників судового провадження. 4. Принцип «рівності процесуальних можливостей» сторін у судовому процесі. 5. Змагальність сторін та розподіл процесуальних функцій у судовому провадженні. 6. Право сторін на ознайомлення з матеріалами справи та подання доказів. 7. Право сторін на участь у дослідженні та оцінюванні доказів і заперечення проти доводів іншої сторони. 8. Стандарти рівності сторін і змагальності у практиці Європейського суду з прав людини. **Завдання:** 1. Позивач отримав копію відзиву відповідача безпосередньо перед судовим засіданням і не мав достатньо часу для підготовки заперечень. Суд відмовив у відкладенні розгляду справи та перейшов до розгляду справи по суті. Визначте, чи забезпечено за таких обставин рівність процесуальних можливостей сторін та принцип змагальності. 2. Суд прийняв до розгляду докази, подані відповідачем, однак не надав позивачу можливості ознайомитися з ними та висловити свої заперечення. Визначте правові наслідки такого обмеження процесуальних прав позивача. 3. Під час розгляду справи суд самостійно витребував докази, які фактично підтверджували позицію однієї зі сторін, після чого поклав їх в основу судового рішення. Оцініть відповідність таких дій суду вимогам рівності сторін і змагальності судового процесу. 4. Апеляційний суд скасував рішення суду першої інстанції на підставі доводів і матеріалів, з якими інша сторона не була ознайомлена та щодо яких їй не було надано можливості висловити позицію. Визначте, чи порушено право сторони на справедливий суд та які засоби його захисту можуть бути застосовані.
7.	**Захист права на розгляд справи у розумінні строки** **Питання:** 1. Поняття та зміст права на розгляд справи упродовж розумного строку. 2. Критерії оцінювання розумності строку судового провадження. 3. Складність справи як критерій визначення розумного строку її розгляду. 4. Поведінка учасників провадження та органів державної влади як фактори дотримання розумних строків. 5. Обов'язок держави забезпечувати розгляд справи упродовж розумного строку. 6. Стандарти Європейського суду з прав людини щодо розумних строків судового провадження. 7. Національні засоби захисту права на розгляд справи упродовж розумного строку. 8. Правові наслідки порушення розумних строків судового розгляду та механізми

	відновлення порушеного права. **Завдання:** 1. Цивільна справа перебуває на розгляді суду протягом чотирьох років. Суд неодноразово відкладав судові засідання через хворобу судді, зайнятість у інших провадженнях та несвоєчасне направлення судових повісток. Позивач стверджує, що порушено його право на розгляд справи упродовж розумного строку. Визначте, які обставини необхідно врахувати для оцінки розумності тривалості провадження. 2. Розгляд кримінального провадження триває понад п'ять років. Обвинувачений протягом цього періоду неодноразово подавав клопотання, заявляв відводи суддям та оскаржував процесуальні рішення, що спричиняло перенесення судових засідань. Визначте, яким чином поведінка учасника провадження впливає на оцінку розумності строку та чи може держава відповідати за всю тривалість провадження. 3. Проаналізуйте рішення ЄСПЛ щодо порушення вимоги «розумного строку» та визначте основні критерії, які Суд застосовує для оцінки тривалості провадження. Особливу увагу приділіть складності справи, поведінці заявника та державних органів, а також значенню предмета спору для заявника. 4. Адміністративна справа тривалий час не розглядається через значне навантаження на суд та недостатню кількість суддів. Держава посилається на кадрові та організаційні проблеми судової системи як на об'єктивні причини затримки. Оцініть, чи можуть такі обставини виправдовувати порушення розумного строку судового провадження.
8.	**Захист права на публічність розгляду судових справ** **Питання:** 1. Поняття та зміст принципу публічності судового розгляду. 2. Відкритість судового засідання як гарантія права на справедливий суд. 3. Право учасників судового процесу та громадськості на доступ до інформації про судовий розгляд. 4. Гласність судового процесу та доступ до судових рішень. 5. Фото-, відеозйомка, аудіозапис та трансляція судового засідання. 6. Підстави та критерії обмеження публічності судового розгляду. 7. Стандарти публічності судового розгляду у практиці Європейського суду з прав людини. **Завдання:** 1. Суд постановив розглядати цивільну справу в закритому судовому засіданні, пославшись лише на те, що справа має «суспільно чутливий характер». Учасник процесу заперечує проти такого рішення. Визначте, чи є наведена підстава достатньою для обмеження публічності судового розгляду та які вимоги мають бути дотримані судом. 2. Представник засобу масової інформації звернувся до суду з проханням здійснювати відеозапис відкритого судового засідання та транслювати його в мережі Інтернет. Суд відмовив, не навівши конкретних мотивів. Оцініть правомірність такого рішення та визначте співвідношення принципу відкритості судового засідання і повноважень суду щодо організації його проведення. 3. Особа звернулася із запитом про доступ до судового рішення у конкретній справі, однак їй було відмовлено з посиланням на необхідність захисту персональних даних учасників процесу. Визначте, у яких випадках доступ до судового рішення може бути обмежений та яким чином має забезпечуватися баланс між відкритістю судової інформації та захистом приватності. 4. Проаналізуйте одне з рішень ЄСПЛ щодо порушення вимоги публічності судового розгляду. Визначте, які критерії Суд застосовує для оцінки виправданості проведення закритого судового засідання та за яких обставин відсутність

	публічного розгляду може призвести до порушення статті 6 Конвенції.
9.	**Захист права на обґрунтованість рішення суду** **Питання:** 1. Поняття та зміст вимоги обґрунтованості судового рішення. 2. Мотивованість судового рішення як складова права на справедливий суд. 3. Вимоги до змісту та структури обґрунтованого судового рішення. 4. Оцінка судом доказів та її відображення в мотивувальній частині рішення. 5. Обов'язок суду надавати належну відповідь на істотні доводи та аргументи сторін. 6. Межі обов'язку суду щодо мотивування судового рішення. 7. Стандарти обґрунтованості та мотивованості судових рішень у практиці Європейського суду з прав людини. **Завдання:** 1. Суд ухвалив рішення, у якому навів лише загальний висновок про необґрунтованість позовних вимог, не зазначивши, чому одні докази прийнято, а інші відхилено. Позивач вважає, що таке рішення не відповідає вимозі мотивованості. Визначте, які елементи має містити обґрунтоване судове рішення та чи достатньо наведеного судом мотивування. 2. У судовому рішенні суд детально проаналізував письмові докази, однак взагалі не надав оцінки ключовому доводу відповідача, який міг істотно вплинути на результат справи. Визначте, чи може невідповідь суду на істотний аргумент сторони свідчити про порушення вимоги мотивованості судового рішення. 3. Проаналізуйте мотивувальну частину запропонованого судового рішення та визначте, чи містить вона належне обґрунтування встановлених судом обставин, оцінку доказів, застосовані норми права та логічний зв'язок між встановленими обставинами і висновками суду. Сформулюйте недоліки мотивування та запропонуйте спосіб їх усунення. 4. Проаналізуйте рішення ЄСПЛ щодо вимоги мотивованості судового рішення. Визначте, які аргументи сторін суд зобов'язаний розглянути та за яких обставин недостатність мотивування може призвести до порушення права на справедливий суд. 5. Суд апеляційної інстанції змінив рішення суду першої інстанції, обмежившись посиланням на «неправильну оцінку обставин справи» без детального пояснення причин відхилення висновків суду першої інстанції та аргументів сторін. Оцініть відповідність такого рішення вимогам обґрунтованості й мотивованості та визначте можливі способи захисту порушеного права.
10.	**Захист права на обов'язковість виконання рішення суду** **Питання:** 1. Поняття та зміст права на виконання судового рішення. 2. Обов'язковість судового рішення як складова права на справедливий суд. 3. Право на своєчасне та повне виконання судового рішення. 4. Юридичні гарантії виконання судових рішень. 5. Проблема невиконання або тривалого невиконання судових рішень та її вплив на право на справедливий суд. 6. Стандарти виконання судових рішень у практиці Європейського суду з прав людини. 7. Національні механізми захисту права на виконання судового рішення. 8. Правові наслідки невиконання судового рішення та механізми відновлення порушеного права. **Завдання:** 1. Суд ухвалив рішення на користь позивача, однак після набрання ним законної сили орган державної влади протягом тривалого часу не вживає необхідних

	заходів для його виконання. Визначте, чи може така бездіяльність становити порушення права на справедливий суд та які обставини мають значення для оцінки порушення. 2. Судове рішення передбачає стягнення коштів із державного органу. Виконавче провадження завершено без фактичного виконання рішення через відсутність бюджетного фінансування. Визначте, чи може відсутність коштів виправдовувати невиконання судового рішення та які обов'язки держави виникають у такій ситуації. 3. Проаналізуйте ситуацію, у якій судове рішення формально виконано, але стягувач отримав присуджене лише через декілька років після набрання рішенням законної сили. Визначте критерії оцінювання своєчасності виконання судового рішення та обставини, які можуть свідчити про надмірну затримку його виконання. 4. Проаналізуйте рішення ЄСПЛ щодо тривалого або невиконаного судового рішення та визначте, чому виконання остаточного судового рішення розглядається як невід'ємна складова права на справедливий суд. Встановіть основні обов'язки держави у цій сфері. 5. Особа отримала остаточне судове рішення на свою користь, але державний виконавець тривалий час не забезпечує його фактичного виконання. Визначте послідовність національних засобів захисту, доступних стягувачу, можливість відшкодування шкоди та умови звернення до ЄСПЛ у разі неефективності національних механізмів.
11.	**Захист права на справедливий суд у кримінальному судочинстві** **Питання:** 1. Поняття та зміст права на справедливий суд у кримінальному провадженні. 2. Гарантії незалежності та безсторонності суду в кримінальному провадженні. 3. Право на доступ до суду та право на захист у кримінальному провадженні. 4. Презумпція невинуватості та стандарт доказування поза розумним сумнівом. 5. Принципи рівності сторін і змагальності у кримінальному процесі. 6. Право на участь у розгляді справи та право бути почутим судом. 7. Допустимість доказів та гарантії справедливості процесу їх отримання і дослідження. **Завдання:** 1. Під час судового розгляду кримінального провадження обвинувачений не був належним чином повідомлений про дату судового засідання та дізнався про його проведення вже після ухвалення судового рішення. Визначте, чи порушено право особи на участь у розгляді справи та право бути почутою судом. Оцініть можливі процесуальні наслідки такого порушення. 2. Обвинувачення ґрунтується переважно на показаннях свідка, який не з'явився до суду, а сторона захисту не мала можливості поставити йому запитання. Суд поклав ці показання в основу обвинувального вироку. Визначте, чи відповідає така ситуація вимогам справедливого судового розгляду та принципу змагальності сторін. 3. Під час судового розгляду прокурор надав суду доказ, отриманий у результаті слідчої дії, проведеної з істотним порушенням установленого законом порядку. Суд визнав доказ допустимим і використав його для обґрунтування обвинувального вироку. Оцініть допустимість такого доказу та вплив способу його отримання на справедливість кримінального провадження. 4. Проаналізуйте рішення ЄСПЛ щодо права на справедливий суд у кримінальному провадженні, у якому Суд оцінював дотримання презумпції невинуватості, права на захист, рівності сторін або допустимості доказів. Визначте сформульовані Судом критерії та можливість їх застосування у національному кримінальному

	провадженні. 5. У кримінальному провадженні суд відмовив захиснику в задоволенні клопотання про виклик ключового свідка захисту, водночас задовольнив аналогічне клопотання сторони обвинувачення. Крім того, у вироку суд послався на формулювання, з яких випливає попереднє переконання суду у винуватості обвинуваченого. Визначте, які складові права на справедливий суд могли бути порушені, та оцініть ситуацію з позицій змагальності, рівності сторін, безсторонності суду і презумпції невинуватості.
12.	**Захист права на справедливий суд у цивільному судочинстві** **Питання:** 1. Поняття та зміст права на справедливий суд у цивільному судочинстві. 2. Доступ до суду та ефективний судовий захист цивільних прав і законних інтересів. 3. Незалежність і безсторонність суду в цивільному процесі. 4. Рівність сторін та змагальність у цивільному судочинстві. 5. Право на участь у розгляді справи та бути почутим судом. 6. Доказування у цивільному процесі як гарантія справедливого судового розгляду. 7. Розгляд цивільної справи упродовж розумного строку та обґрунтованість судового рішення. **Завдання:** 1. Позивач звернувся до суду з вимогою про захист цивільного права, однак суд повернув позовну заяву через недотримання формальної процесуальної вимоги, яка не перешкоджала розгляду спору по суті. Після повторного звернення сплив строк позовної давності. Визначте, чи могло застосування процесуальної вимоги порушити право на доступ до суду та ефективний судовий захист. 2. У цивільній справі суд задовольнив клопотання відповідача про долучення додаткових доказів, але відмовив позивачу в аналогічному клопотанні без наведення переконливих мотивів. Оцініть ситуацію з позицій принципів рівності сторін і змагальності та визначте, чи створено сторонам рівні процесуальні можливості. 3. Позивач належним чином повідомляв суд про обставини, які перешкоджають його особистій участі у судовому засіданні, та просив забезпечити можливість участі в режимі відеоконференції. Суд без належного обґрунтування відмовив у цьому клопотанні та розглянув справу без участі позивача. Визначте, чи порушено право особи бути почутою судом та які обставини мають значення для оцінки справедливості провадження. 4. Проаналізуйте рішення ЄСПЛ щодо застосування статті 6 Конвенції у цивільному провадженні. Визначте, які процесуальні гарантії Суд розглядає як необхідні для забезпечення справедливого розгляду цивільної справи, та сформулюйте їх практичне значення для національного судочинства. 5. Цивільна справа розглядалася понад три роки. Суд неодноразово відкладав засідання, не надав належної оцінки одному з ключових доказів позивача, а в остаточному рішенні обмежився загальним висновком про необґрунтованість позовних вимог. Визначте, які складові права на справедливий суд могли бути порушені, та оцініть ситуацію з позицій розумного строку, належної оцінки доказів і мотивованості судового рішення.
13.	**Захист права на справедливий суд в адміністративному судочинстві** **Питання:** 1. Поняття та зміст права на справедливий суд в адміністративному судочинстві. 2. Право на доступ до адміністративного суду та ефективний судовий захист від рішень, дій чи бездіяльності суб’єктів владних повноважень. 3. Незалежність і безсторонність адміністративного суду як гарантії справедливого

	судочинства. 4. Рівність сторін та змагальність в адміністративному судовому процесі. 5. Особливості доказування в адміністративному судочинстві та забезпечення процесуальної рівності сторін. 6. Розгляд адміністративної справи упродовж розумного строку та вимоги до обґрунтованості судового рішення. 7. Стандарти Європейського суду з прав людини щодо справедливого адміністративного судочинства. **Завдання:** 1. Особа оскаржила рішення органу державної влади, яким їй було відмовлено у наданні адміністративної послуги. Суд повернув позовну заяву через недотримання формальної вимоги, хоча недолік не перешкоджав визначенню предмета спору та відповідача. Визначте, чи може така процесуальна вимога становити непропорційне обмеження права на доступ до адміністративного суду. 2. Під час розгляду адміністративної справи суб'єкт владних повноважень не надав суду документи, які мають істотне значення для вирішення спору, посилаючись на їх відсутність. Суд, не витребувавши відповідні документи та не з'ясувавши причин їх ненадання, поклав основний тягар доказування на позивача. Оцініть ситуацію з позицій процесуальної рівності сторін та особливостей доказування в адміністративному судочинстві. 3. Суд розглянув справу про оскарження рішення суб'єкта владних повноважень, однак у судовому рішенні фактично відтворив аргументацію відповідача та не надав відповіді на основні доводи позивача щодо протиправності оскаржуваного рішення. Визначте, чи відповідає таке рішення вимогам обґрунтованості та мотивованості. 4. Проаналізуйте рішення ЄСПЛ щодо справедливості судового розгляду спору особи з державним органом. Визначте, які стандарти доступу до суду, процесуальної рівності, змагальності, належного мотивування рішення та ефективного судового захисту були сформульовані Судом і яке значення вони мають для адміністративного судочинства України. 5. Адміністративна справа щодо оскарження рішення органу державної влади розглядалася понад два роки. Позивач неодноразово клопотав про витребування документів, які перебували у володінні відповідача, однак суд залишав ці клопотання без належного розгляду. В остаточному рішенні суд послався на недостатність доказів протиправності рішення суб'єкта владних повноважень, не надавши оцінки доводам позивача. Визначте, які складові права на справедливий суд могли бути порушені, та обґрунтуйте можливі способи захисту порушених прав.

Завдання для самостійної робота студентів

№	Назва теми (завдання)	Кількість годин д.ф.н.	Кількість годин з.ф.н.
1	**Назва теми: Забезпечення захисту права на справедливий суд в умовах євроінтеграційних процесів** **Завдання:** 1. Проаналізуйте зміст права на справедливий суд у системі європейських стандартів захисту прав людини та визначте його основні складові. 2. Визначте нормативне значення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод для забезпечення права	4	11

	на справедливий суд в Україні. 3. Проаналізуйте значення практики Європейського суду з прав людини для формування та розвитку національних стандартів справедливого судочинства. 4. Окресліть основні напрями впливу права Європейського Союзу на формування стандартів справедливого судочинства в Україні в умовах європейської інтеграції. 5. Проаналізуйте взаємозв'язок принципу верховенства права та права на справедливий суд у контексті європейських стандартів правосуддя. 6. Визначте основні європейські стандарти незалежності та безсторонності суду та їх значення для забезпечення права на справедливий суд в Україні. 7. Окресліть основні напрями реформування судової системи України з урахуванням європейських стандартів та критеріїв членства в Європейському Союзі. 8. Проаналізуйте національні механізми забезпечення та захисту права на справедливий суд і визначте їх відповідність європейським стандартам. 9. Проаналізуйте співвідношення національних та міжнародних механізмів захисту права на справедливий суд і **визначте** умови та межі їх застосування в українській правовій системі.		
2	**Назва теми: Захист права на розгляд справи судом, створеним відповідно до закону** **Завдання:** 1. Проаналізуйте поняття та зміст права на розгляд справи судом, створеним відповідно до закону, як складової права на справедливий суд. 2. Визначте основні вимоги до створення та функціонування суду відповідно до закону та їх значення для забезпечення справедливого судочинства. 3. Проаналізуйте значення законності складу суду та юрисдикції суду як гарантій права на справедливий суд. 4. Визначте вимоги до порядку визначення судді та складу суду для розгляду конкретної справи. 5. Проаналізуйте принцип незмінності складу суду та **визначте** допустимі підстави для його зміни під час розгляду справи. 6. Окресліть основні підходи Європейського суду з прав людини до тлумачення вимоги розгляду справи «судом, встановленим законом». 7. Проаналізуйте практику Європейського суду з прав людини щодо порушень вимоги законності створення суду, його юрисдикції та складу. 8. Визначте національні процесуальні механізми захисту права на розгляд справи судом, створеним відповідно до закону. 9. Окресліть правові наслідки встановлення порушення вимог щодо законності створення суду, визначення його складу або юрисдикції. 10. Проаналізуйте відповідність національних механізмів забезпечення права на розгляд справи судом, створеним відповідно до закону, європейським стандартам та **окресліть** напрями їх удосконалення.	5	6
3	**Назва теми: Захист права на незалежний суд**	5	6

	Завдання: 1. Проаналізуйте поняття та зміст права на незалежний суд як складової права на справедливий суд. 2. Визначте основні ознаки інституційної та процесуальної незалежності суду та проаналізуйте їх взаємозв'язок. 3. Проаналізуйте систему конституційно-правових та організаційно-правових гарантій незалежності суддів в Україні. 4. Визначте основні форми та межі допустимої взаємодії судової влади із законодавчою і виконавчою владою. 5. Проаналізуйте гарантії незалежності суду від учасників судового процесу, органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів. 6. Окресліть основні європейські стандарти незалежності суддів щодо порядку їх призначення, незмінюваності, недоторканності та матеріального забезпечення. 7. Проаналізуйте критерії оцінювання незалежності суду, сформовані у практиці Європейського суду з прав людини та інших європейських інституцій. 8. Визначте основні форми втручання у здійснення правосуддя та проаналізуйте їх вплив на реалізацію права на незалежний суд. 9. Окресліть національні та міжнародні механізми захисту права на незалежний суд і визначте правові наслідки встановлення факту втручання у здійснення правосуддя. 10. Проаналізуйте сучасні проблеми забезпечення незалежності судової влади в Україні в контексті європейської інтеграції та окресліть напрями вдосконалення відповідних правових і організаційних гарантій.		
4	**Назва теми: Захист права на безсторонній суд** **Завдання:** 1. Проаналізуйте поняття та зміст права на безсторонній суд як складової права на справедливий суд. 2. Визначте критерії суб'єктивної та об'єктивної безсторонності суду та проаналізуйте їх співвідношення. 3. Проаналізуйте обставини, які можуть викликати обґрунтовані сумніви у безсторонності судді під час розгляду конкретної справи. 4. Визначте основні форми конфлікту інтересів судді та проаналізуйте їх вплив на забезпечення безсторонності суду. 5. Проаналізуйте інститут відводу та самовідводу судді як процесуальну гарантію забезпечення права на безсторонній суд. 6. Визначте критерії оцінювання безсторонності суду, сформовані у практиці Європейського суду з прав людини. 7. Проаналізуйте практику Європейського суду з прав людини щодо встановлення порушення вимоги безсторонності суду та визначте основні підходи Суду до оцінювання таких порушень. 8. Окресліть національні процесуальні механізми захисту права на безсторонній суд та визначте умови їх застосування. 9. Проаналізуйте правові наслідки встановлення порушення вимоги безсторонності суду та визначте можливі способи відновлення порушеного права. 10. Окресліть взаємозв'язок безсторонності суду з його незалежністю та суспільною довірою до правосуддя й визначте значення цих принципів для забезпечення права на	5	6

	справедливий суд.		
5	**Назва теми: Захист права на доступ до суду** **Завдання:** 1. Проаналізуйте поняття та зміст права на доступ до суду як складової права на справедливий суд. 2. Визначте основні процесуальні та фінансові умови реалізації права на доступ до суду та проаналізуйте їх вплив на ефективність судового захисту. 3. Проаналізуйте допустимі обмеження права на доступ до суду та визначте критерії їх законності, легітимної мети та пропорційності. 4. Окресліть особливості забезпечення доступу до суду для осіб, які перебувають у складних або особливих правових ситуаціях, та визначте додаткові гарантії реалізації їхнього права на судовий захист. 5. Проаналізуйте співвідношення права на доступ до суду та права на безоплатну правничу допомогу як гарантій ефективного судового захисту. 6. Визначте основні стандарти Європейського суду з прав людини щодо забезпечення права на доступ до суду. 7. Проаналізуйте практику Європейського суду з прав людини щодо допустимості процесуальних строків, судових витрат та інших обмежень права на доступ до суду. 8. Визначте національні процесуальні механізми захисту права на доступ до суду та проаналізуйте їх відповідність європейським стандартам. 9. Окресліть основні проблеми забезпечення реального доступу до суду в Україні та визначте можливі напрями їх правового й організаційного вирішення. 10. Проаналізуйте правові наслідки необґрунтованого або непропорційного обмеження права на доступ до суду та визначте можливі способи відновлення порушеного права.	5	6
6	**Назва теми: Захист права на рівність сторін та змагальність у судовому процесі** **Завдання:** 1. Проаналізуйте поняття та зміст принципів рівності сторін і змагальності як складових права на справедливий суд. 2. Визначте основні процесуальні гарантії рівності сторін у судовому процесі та проаналізуйте їх значення для забезпечення справедливого розгляду справи. 3. Проаналізуйте співвідношення принципів рівності сторін, змагальності та права бути почутим судом. 4. Визначте допустимі межі процесуальної активності суду в умовах змагального судового процесу та проаналізуйте її вплив на процесуальну рівність сторін. 5. Окресліть основні прояви порушення принципу рівності сторін під час подання, дослідження та оцінки доказів. 6. Проаналізуйте критерії забезпечення рівності процесуальних можливостей сторін, сформовані у практиці Європейського суду з прав людини. 7. Визначте основні стандарти Європейського суду з прав людини щодо змагальності судового процесу та проаналізуйте їх значення для національного судочинства.	5	6

	8. Проаналізуйте ситуації, у яких одна зі сторін отримує доступ до доказів, документів або процесуальної інформації, недоступних іншій стороні, та визначте можливі правові наслідки такої нерівності. 9. Окресліть національні та міжнародні механізми захисту права на рівність сторін і змагальність судового процесу та визначте умови їх застосування. 10. Проаналізуйте правові наслідки порушення принципів рівності сторін і змагальності та визначте можливі способи відновлення порушеного права на справедливий суд.		
7	**Назва теми: Захист права на розгляд справи у розумні строки** **Завдання:** 1. Проаналізуйте поняття та зміст права на розгляд справи упродовж розумного строку як складової права на справедливий суд. 2. Визначте основні критерії оцінювання розумності строку судового провадження та проаналізуйте їх взаємозв'язок. 3. Проаналізуйте значення складності справи для визначення розумності строку її розгляду та окресліть обставини, які можуть впливати на тривалість провадження. 4. Визначте вплив поведінки учасників судового провадження на тривалість розгляду справи та проаналізуйте межі їх процесуальної поведінки. 5. Проаналізуйте роль суду та інших органів державної влади у забезпеченні розгляду справи упродовж розумного строку. 6. Окресліть основні стандарти Європейського суду з прав людини щодо розумних строків судового провадження та визначте критерії, які застосовує Суд для встановлення їх порушення. 7. Проаналізуйте практику Європейського суду з прав людини щодо тривалості судового провадження та визначте обставини, за яких держава несе відповідальність за недотримання розумного строку. 8. Визначте національні засоби захисту права на розгляд справи упродовж розумного строку та проаналізуйте їх ефективність. 9. Окресліть правові наслідки порушення права на розгляд справи упродовж розумного строку та визначте можливі способи відновлення порушеного права. 10. Проаналізуйте співвідношення права на розгляд справи упродовж розумного строку та обов'язку держави забезпечувати ефективне судочинство й окресліть основні напрями вдосконалення відповідних національних механізмів.	5	6
8	**Назва теми: Захист права на публічність розгляду справ судом** **Завдання:** 1. Проаналізуйте поняття та зміст принципу публічності судового розгляду як складової права на справедливий суд. 2. Визначте основні гарантії відкритості судового засідання та проаналізуйте їх значення для забезпечення прозорості й довіри до правосуддя. 3. Проаналізуйте право учасників судового процесу та громадськості на доступ до інформації про судовий розгляд і визначте допустимі межі його обмеження. 4. Визначте співвідношення принципів гласності судового процесу, відкритості судових засідань та доступу до судових рішень.	3	6

	5. Проаналізуйте правові умови здійснення фото-, відеозйомки, аудіозапису та трансляції судового засідання та визначте підстави для їх обмеження. 6. Окресліть підстави та критерії допустимого обмеження публічності судового розгляду з урахуванням необхідності захисту приватного життя, безпеки учасників процесу та іншої інформації з обмеженим доступом. 7. Проаналізуйте стандарти Європейського суду з прав людини щодо публічності судового розгляду та визначте критерії оцінювання правомірності проведення закритого судового засідання. 8. Визначте правові наслідки порушення вимоги публічності судового розгляду та проаналізуйте можливі способи відновлення порушеного права. 9. Окресліть національні та міжнародні механізми захисту права на публічний судовий розгляд та визначте умови їх застосування. 10. Проаналізуйте співвідношення публічності судового розгляду із захистом права на приватне життя, персональних даних та іншої інформації з обмеженим доступом та окресліть критерії забезпечення належного балансу між цими інтересами.		
9	**Назва теми: Захист права на обґрунтованість рішення суду** **Завдання:** 1. Проаналізуйте поняття та зміст права на обґрунтованість судового рішення як складової права на справедливий суд. 2. Визначте основні вимоги до мотивувальної частини судового рішення та проаналізуйте їх значення для забезпечення законності й справедливості правосуддя. 3. Проаналізуйте співвідношення обґрунтованості, мотивованості та законності судового рішення та визначте їх значення для належного здійснення правосуддя. 4. Визначте межі обов'язку суду щодо наведення мотивів судового рішення з урахуванням характеру справи, доводів сторін та особливостей судового провадження. 5. Проаналізуйте стандарти Європейського суду з прав людини щодо обов'язку судів надавати належне обґрунтування своїх рішень та визначте критерії встановлення порушення цього права. 6. Окресліть вимоги до оцінки судом доказів, доводів і заперечень учасників справи як складових належного обґрунтування судового рішення. 7. Проаналізуйте правові наслідки неналежного обґрунтування судового рішення та визначте підстави для його перегляду або скасування в порядку апеляційного чи касаційного провадження. 8. Визначте особливості обґрунтування судових рішень у справах, у яких суд відступає від правових позицій, наведених учасниками справи, або застосовує інше правове регулювання. 9. Проаналізуйте співвідношення права на обґрунтоване судове рішення з правом на ефективний судовий захист та визначте значення мотивування рішення для реалізації права на його оскарження. 10. Окресліть національні та міжнародні механізми захисту права на обґрунтованість судового рішення та визначте умови їх застосування у разі неналежного мотивування рішення суду.	5	6

10	**Назва теми: Захист права на обов'язковість виконання рішення суду** **Завдання:** 1. Проаналізуйте поняття та зміст права на обов'язковість виконання судового рішення як складової права на справедливий суд. 2. Визначте правове значення обов'язковості судового рішення та проаналізуйте її взаємозв'язок із принципами верховенства права, правової визначеності та ефективності судового захисту. 3. Проаналізуйте вимоги до своєчасного та повного виконання судових рішень і визначте основні чинники, які можуть перешкоджати їх реалізації. 4. Визначте особливості виконання судових рішень, що набрали законної сили, та проаналізуйте правові наслідки їх невиконання або неналежного виконання. 5. Проаналізуйте стандарти Європейського суду з прав людини щодо виконання остаточних судових рішень та визначте критерії встановлення порушення права на справедливий суд у зв'язку з їх невиконанням. 6. Окресліть повноваження та правові засоби державних і приватних виконавців щодо забезпечення фактичного виконання судових рішень та визначте межі їх відповідальності. 7. Проаналізуйте правові механізми захисту особи у випадку тривалого невиконання судового рішення та визначте можливості відшкодування завданої таким невиконанням шкоди. 8. Визначте особливості виконання судових рішень, боржником за якими є держава або орган державної влади, та проаналізуйте проблеми забезпечення їх реального виконання. 9. Проаналізуйте співвідношення обов'язковості судового рішення з принципом правової визначеності та визначте правові підстави і допустимі межі перегляду остаточних судових рішень. 10. Окресліть національні та міжнародні механізми захисту права на виконання судового рішення та визначте умови звернення до Європейського суду з прав людини у випадку його невиконання.	5	6
11	**Назва теми: Захист права на справедливий суд у кримінальному судочинстві** **Завдання:** 1. Проаналізуйте поняття та зміст права на справедливий суд у кримінальному судочинстві та визначте його основні складові. 2. Визначте основні гарантії справедливого кримінального провадження та проаналізуйте їх значення для захисту прав і свобод учасників кримінального процесу. 3. Проаналізуйте співвідношення презумпції невинуватості, права на захист та принципу змагальності як взаємопов'язаних гарантій справедливого судового розгляду. 4. Визначте зміст права обвинуваченого на захисника та проаналізуйте правові наслідки неналежного забезпечення професійної правничої допомоги. 5. Проаналізуйте стандарти Європейського суду з прав людини щодо права на справедливий суд у кримінальному провадженні та визначте основні критерії оцінювання його дотримання. 6. Окресліть вимоги до допустимості доказів у кримінальному	5	7

	провадженні та проаналізуйте значення їх дотримання для забезпечення справедливості судового розгляду. 7. Визначте зміст права на розгляд кримінальної справи незалежним і безстороннім судом та проаналізуйте підстави й порядок відводу судді. 8. Проаналізуйте вимоги до розумних строків кримінального провадження та визначте правові засоби захисту у випадку їх порушення. 9. Проаналізуйте право особи на публічний розгляд кримінальної справи та визначте допустимі підстави для обмеження гласності судового провадження. 10. Окресліть національні та міжнародні механізми захисту права на справедливий суд у кримінальному судочинстві та визначте особливості звернення до Європейського суду з прав людини у разі його порушення.		
12	**Назва теми: Захист права на справедливий суд у цивільному судочинстві** **Завдання:** 1. Проаналізуйте поняття та зміст права на справедливий суд у цивільному судочинстві та визначте його основні складові. 2. Визначте основні процесуальні гарантії справедливого розгляду цивільної справи та проаналізуйте їх значення для ефективного судового захисту прав, свобод та законних інтересів. 3. Проаналізуйте співвідношення права на доступ до суду, принципів рівності сторін і змагальності як взаємопов'язаних гарантій справедливого цивільного судочинства. 4. Визначте зміст права учасників цивільного процесу на незалежний та безсторонній суд і проаналізуйте підстави та порядок забезпечення неупередженості суду. 5. Проаналізуйте стандарти Європейського суду з прав людини щодо справедливого суду у цивільних справах та визначте критерії оцінювання дотримання вимог статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. 6. Визначте вимоги до належного повідомлення учасників цивільного процесу про судове засідання та проаналізуйте правові наслідки неналежного повідомлення особи. 7. Проаналізуйте вимоги до розгляду цивільної справи упродовж розумного строку та визначте правові засоби захисту у випадку надмірної тривалості судового провадження. 8. Окресліть зміст права на участь у розгляді цивільної справи, на подання доказів, пояснень і заперечень та проаналізуйте значення цих процесуальних можливостей для забезпечення рівності сторін. 9. Проаналізуйте вимоги до обґрунтованості судового рішення у цивільній справі та визначте правові наслідки неналежного мотивування рішення суду. 10. Окресліть національні та міжнародні механізми захисту права на справедливий суд у цивільному судочинстві та визначте особливості звернення до Європейського суду з прав людини у разі порушення гарантій справедливого судового розгляду.	5	7
13	**Назва теми: Захист права на справедливий суд в адміністративному судочинстві** **Завдання:**	5	7

	1. Проаналізуйте поняття та зміст права на справедливий суд в адміністративному судочинстві та визначте його основні складові. 2. Визначте основні процесуальні гарантії справедливого адміністративного судочинства та проаналізуйте їх значення для захисту прав, свобод та законних інтересів особи у відносинах із суб'єктами владних повноважень. 3. Проаналізуйте співвідношення права на доступ до адміністративного суду, принципів рівності сторін і змагальності та визначте особливості їх реалізації в адміністративному процесі. 4. Визначте зміст вимоги незалежності та безсторонності адміністративного суду та проаналізуйте правові механізми забезпечення неупередженого розгляду публічно-правового спору. 5. Проаналізуйте стандарти Європейського суду з прав людини щодо права на справедливий суд у справах адміністративної юрисдикції та визначте критерії оцінювання дотримання вимог статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. 6. Проаналізуйте особливості доказування в адміністративному судочинстві та визначте значення обов'язку суб'єкта владних повноважень доводити правомірність свого рішення, дії чи бездіяльності. 7. Визначте вимоги до розгляду адміністративної справи упродовж розумного строку та проаналізуйте правові засоби захисту у випадку надмірної тривалості адміністративного провадження. 8. Проаналізуйте вимоги до обґрунтованості судового рішення в адміністративній справі та визначте значення належного мотивування для ефективного судового контролю за діяльністю суб'єктів владних повноважень. 9. Визначте особливості забезпечення права на справедливий суд під час перегляду судових рішень в апеляційному та касаційному порядку та проаналізуйте межі судового контролю за рішеннями суб'єктів владних повноважень. 10. Окресліть національні та міжнародні механізми захисту права на справедливий суд в адміністративному судочинстві та визначте особливості звернення до Європейського суду з прав людини у разі порушення відповідних гарантій.		

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів

Критерії оцінювання самостійної роботи передбачають перевірку повноти, самостійності та якості опрацювання матеріалу (підготовка презентацій і доповідей, вирішення казусів і кейсів, ведення опорних конспектів лекцій, складання словників термінів, есе, дайджестів, конспектів першоджерел тощо): 2 бали отримують студенти, які в повному обсязі творчо опрацювали всі питання теми, вільно володіють матеріалом, вміють виокремлювати основні положення з різних джерел, структурно їх об'єднувати, аналізувати та формулювати обґрунтовані узагальнюючі висновки; 1 бал нараховується за часткове опрацювання, відсутність глибокого аналізу чи узагальнень, а також за неповне або поверхневе виконання завдань.

Методи навчання

Навчання та викладання побудоване на комплексному і студентоцентричному підходах, принципах академічної свободи і академічної доброчесності, базується на інтерактивному навчанні практичного спрямування у формах лекцій (лекція-диспут, лекція-дискусія, лекція-презентація), практичних занять (робота з джерельною базою, навчально-методичною, науковою літературою), самостійної та індивідуальної роботи студентів, вирішення кейсів, індивідуального підходу до кожного студента.

Система контролю та оцінювання

Методи контролю

Методи контролю з навчальної дисципліни «Захист права на справедливий суд» охоплюють комплекс інструментів для оцінювання знань і практичних навичок здобувачів, що включає індивідуальне та фронтальне усне опитування, бліц-опитування, проведення контрольних робіт і тестування, розв'язання кейсів й аналіз тематичних казусів, оцінювання усних виступів, доповнень, відповідей на запитання та активності в дискусіях, перевірку виконання письмових і творчих завдань (есе, дайджестів, написання тематичних глосаріїв, складання словників термінів, ведення опорних конспектів лекцій та конспектів першоджерел), а також застосування інструментів самоконтролю й взаємоконтролю студентів у парах та малих групах.

Форми контролю

Форми контролю поділяються на поточний контроль, який здійснюється на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи (зокрема з можливістю зарахування результатів неформального навчання) і становить 50 % від підсумкової оцінки, та підсумковий контроль у формі заліку, що проводить підсумкове оцінювання за заліковими питаннями (решта 50 % підсумкової оцінки) для визначення загального рівня теоретичних знань, практичної підготовки й сформованості фахових компетентностей здобувача.

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути: контрольні роботи; тестові завдання; написання тематичних глосаріїв; проєкти (індивідуальні та командні проєкти; дослідницько-творчі та ін.); реферати; есе; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; виступи на наукових заходах, конференціях; вирішення казусів; інші види індивідуальних та групових завдань.

Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на практичних заняттях.

Поточний контроль також здійснюється на заняттях шляхом індивідуального та фронтального усного опитування, бліц-опитування; вирішення тестових завдань, письмових самостійних робіт (есе, рефератів); ведення термінологічного словника; виконання практичних (індивідуальних та групових) завдань; підготовки та захисту відповідних схем, таблиць; розв'язання кейсів з практичних завдань та аналіз тематичних казусів; взаємоконтролю студентів у парах та малих групах; самоконтролю тощо.

Загалом, 50 % майбутньої підсумкової оцінки з навчальної дисципліни студент набирає методом додавання балів, одержаних ним на кожному практичному занятті.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання		Кількість балів (залік)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1.	**Змістовий модуль 2.**	**50**	**100**

Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т 7	Т 1	Т 2	Т3	Т4	Т5	Т6		
3	3	3	4	4	4	4	5	4	4	4	4	4		

Усний виступ та виконання письмового завдання, під час практичного заняття, тестування з теми практичного заняття	**Критерії оцінювання**
5 балів	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
4 бали	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.
3 бали	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.
2 бали	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
1 бал	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.
0 балів	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Доповнення виступу:

2 бали – отримують студенти, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надали власні аргументи щодо основних положень даної теми.

1 бал отримують студенти, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловили власну думку.

Суттєві запитання до доповідачів:

2 бали отримують студенти, які своїм запитанням до виступаючого суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми.

1 бал отримують студенти, які у своєму запитанні до виступаючого вимагають додаткової інформації з ключових проблем теми, що розглядається.

Експрес-контроль:

2 бали нараховуються студентам, які вільно володіють усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлюють свої думки.

1 бал отримують студенти, які частково володіють матеріалом та можуть окреслити лише деякі проблеми теми.

Складання словника основних термінів, що визначені програмою курсу (за темами):

Програмою курсу визначено перелік ключових термінів, що розкривають зміст кожної теми. Студентам пропонується скласти словник основних термінів з конкретної теми на останніх сторінках опорного конспекту лекцій.

2 бали нараховуються студентам, які не лише склали повний перелік визначених термінів з конкретної теми, а й можуть вільно розтлумачити їх зміст.

1 бал нараховуються студентам, які склали неповний перелік визначених термінів з конкретної теми і не можуть їх розтлумачити без конспекту.

Ведення опорного конспекту лекції:

Опорний конспект лекції (ОКЛ) – вид навчально-методичного посібника, в якому стисло і системно викладено основний теоретичний матеріал у формі основних понять і положень, що структурно й логічно пов'язані між собою. Дані поняття та положення є лише опорними сигналами, вони вимагають пояснень і визначень, що мають записати студенти під час лекції. Його ведення сприяє системному і глибокому засвоєнню навчального матеріалу, дозволяє простежити структурні зв'язки між різними поняттями, положеннями, концепціями, проблемами, теоріями тощо.

Під час аудиторної роботи з ОКЛ студенти записують основні тези лекції та пояснення викладача у визначеному в конспекті полі. Під час самостійної роботи рекомендується доповнити записи лекції та завершити виконання завдань, що були зазначені в Робочій програмі навчальної дисципліни.

2 бали нараховуються студентам, які в повному обсязі самостійно і творчо опрацювали всі питання лекції і вільно володіють її змістом.

1 бал нараховується студентам, які опрацювали лише окремі питання лекції і не достатньо вільно володіють її змістом.

Підготовка творчих завдань(есе, дайджест):

Есе – це самостійна творча робота, де у вільній формі висловлюються особисті думки на тему, передбачену Робочою програмою навчальної дисципліни. Головна мета есе – це самостійне розкриття студентом на підставі опрацьованого матеріалу теми, проблеми, питання.

Дайджест – це добір уривків з різних джерел на певну тематику. У форматі дайджестів можна зробити системний аналіз будь-якого теоретичного положення, розкрити різні точки зору на будь-яку проблему, тему, питання та зробити узагальнюючі висновки.

2 бали отримують студенти, які можуть виокремити з різних джерел основні положення, структурно об'єднати їх, коротко проаналізувати кожне з них та зробити ґрунтовні узагальнюючі висновки.

1 бал отримують студенти, які в цілому правильно виокремили основні положення кожного з джерел, але не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків.

Ведення конспекту першоджерел:

2 бали отримують студенти, які опрацювали всю необхідну обов'язкову літературу, засвоїли її основні теоретичні положення, вміють їх пояснити і розтлумачити.

1 бал отримують студенти, котрі опрацювали не всю необхідну літературу, не завжди розуміють її вихідні теоретичні положення, поверхово їх пояснюють.

Ще 50 % майбутньої підсумкової оцінки з навчальної дисципліни студент набирає під час **заліку**, що є формою **підсумкового контролю**.

Підсумковий контроль. Залік має на меті визначення наявності в особи, що вивчила навчальну дисципліну «Захист права на справедливий суд» сформованого професійного світогляду, комунікативних компетентностей, креативних навичок знаходження, критичного аналізу актуальних фахових проблем у сферах правотворення, правозастосування та правотлумачення, розуміння правових концепцій та продукування інноваційних ідей, спрямованих на оцінювання етичних та правових аспектів професійної діяльності, вияву детермінантів його оптимізації та розвитку у сучасній Україні.

Разом із тим, у межах заліку перевіряється й оцінюється не тільки науково-теоретична, а й практична підготовка здобувачів вищої юридичної освіти, а саме: здатність обирати із різноманіття методологічного інструментарію необхідні підходи та методи для аналізу конкретної правової ситуації; здатність формулювати необхідні положення, узагальнення, оцінки, висновки та рекомендації під час застосування правових понять та категорій на практиці; здатність застосовувати принципи права, оціночні правові поняття для розв'язання складних проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.

Залік з навчальної дисципліни «Захист права на справедливий суд» складається з суми балів за два залікові питання, кожне з яких оцінюється максимально 25 балів (всього 50 балів)

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	**Оцінка за шкалою ЄКТС**	
	Оцінка (бали)	**Пояснення за розширеною шкалою**
Відмінно	A (90–100)	відмінно
Добре	B (80–89)	дуже добре
	C (70–79)	добре
Задовільно	D (60–69)	задовільно
	E (50–59)	достатньо
Незадовільно	F_X (35–49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1–34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання

Підсумкова оцінка як показник результатів вивчення навчальної дисципліни складається із сумарної кількості балів за поточне оцінювання – 50 балів та підсумкового модуль-контролю (залік) – 50 балів за 100-бальною університетською шкалою.

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Захист права на справедливий суд»

1. Правова регламентація права на справедливий суд
2. Зміцнення авторитету судової влади України у світлі євроінтеграційних процесів
3. Проблеми забезпечення захисту права на справедливий суд на непідконтрольних уряду України територіях
4. Проблеми обмеженості ресурсів при забезпеченні права на справедливий суд в Україні
5. Проблеми забезпечення захисту права на справедливий суд в умовах євроінтеграції
6. Позитивні обов'язки держави при забезпеченні захисту права на справедливий суд
7. Негативні обов'язки держави при забезпеченні захисту права на справедливий суд

8. Гарантії забезпечення захисту права на справедливий суд
9. Повноважний склад суду як вимога забезпечення захисту права на справедливий суд
10. Дотримання правил підсудності як складова забезпечення захисту права на справедливий суд
11. Незалежний і безсторонній суд як складова забезпечення захисту права на справедливий суд
12. Безсторонній суд як складова забезпечення захисту права на справедливий суд
13. Безсторонність суб'єктивна як визначення рівня неупередженості судового органу
14. Безсторонність об'єктивна як визначення рівня неупередженості судового органу
15. Гарантії незалежності суддів
16. Відвід та самовідвід судді як уникнення упередженості суддівДоступ до суду як складова забезпечення захисту права на справедливий суд
17. Право на правову допомогу як вимога доступу до суду
18. Право на юридичну консультацію, захист і представництво як вимога доступу до суду
19. Право на ефективний засіб правового захисту як вимога доступу до суду
20. Рівність сторін та змагальність у судовому процесі як складова забезпечення захисту права на справедливий суд
21. Змагальність у судовому процесі як складова забезпечення захисту права на справедливий суд
22. Розгляд справи у розумні строки як складова забезпечення захисту права на справедливий суд
23. Публічність розгляду справ як складова забезпечення захисту права на справедливий суд
24. Відкритий судовий розгляд як складова забезпечення захисту права на справедливий суд
25. Автоматизовані пошукові судові системи в Україні
26. Обґрунтованість рішення суду як складова забезпечення захисту права на справедливий суд
27. Правові підстави та загальні умови виконання судових рішень та рішень інших органів і посадових осіб
28. Інститут регресних позовів щодо виконання рішень Європейського суду з прав людини як специфічний інструмент розвитку принципів верховенства права
29. Звернення рішення ЄСПЛ до виконання в частині виплати відшкодування
30. Виплата відшкодування за рішенням ЄСПЛ
31. Право на захист: право захищати себе особисто
32. Право на захист: можливість обрати захисника
33. Право на захист: право на безоплатне юридичне представництво за недостатності коштів і в ситуації, коли цього вимагають інтереси правосуддя
34. Право на інформування про характер та причини обвинувачення
35. Презумпція невинуватості
36. Право зберігати мовчання і не свідчити проти себе
37. Право на допомогу перекладача
38. Право допитувати або вимагати допиту свідків
39. Використання доказів, отриманих незаконно або з порушенням захищених Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод прав
40. Екстериторіальна дія статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод «Право на справедливий суд»
41. Питання, що не входять до сфери застосування статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод «Право на справедливий суд»
42. Іноземний досвід забезпечення захисту права на справедливий суд при розгляді справ про адміністративні правопорушення
43. Реалізація права на справедливий суд на різних стадіях провадження у справах про адміністративні правопорушення

44. Реалізація права на справедливий суд на різних стадіях провадження у кримінальних справах
45. Реалізація права на справедливий суд на різних стадіях провадження у цивільних справах
46. Іноземний досвід забезпечення захисту права на справедливий суд при розгляді справ про кримінальні правопорушення
47. Іноземний досвід забезпечення захисту права на справедливий суд при розгляді справ про адміністративні правопорушення
48. Іноземний досвід забезпечення захисту права на справедливий суд при розгляді кримінальних справ
49. Іноземний досвід забезпечення захисту права на справедливий суд при розгляді цивільних справ
50. Проблеми виконання рішень ЄСПЛ в Україні

Зарахування результатів неформальної освіти

При поточному контролі враховуються результати неформального навчання, здобуті на навчальній платформі HELP (Ethics for Judges, Prosecutors and Lawyers, Freedom of Expression), що за змістом відповідають темі або окремим питанням теми навчальної дисципліни «Захист права на справедливий суд».

Під час зарахування результатів неформального навчання застосовується шкала оцінювання відповідно до розподілу балів за темою навчальної дисципліни (яка відображена у робочій програмі навчальної дисципліни «Захист права на справедливий суд»).

Оцінка виставляється за умови наявності документа здобувача, що підтверджує участь у заході неформального навчання.

Зарахування результатів навчання здійснюється згідно положення «Про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» URL : https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/poriadok-vyznannia-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-taabo-informalnoi-osvity

Рекомендована література

Основна:

1. Монреальська універсальна декларація про незалежність правосуддя, прийнята на Першій світовій конференції по незалежності правосуддя від 01.01.1983 року. URL: https://ips.ligazakon.net/document/MU83323
2. Основні принципи, що стосуються ролі юристів, прийняті Восьмим Конгрессом ООН по попередженню злочинності та поводженню з правопорушниками від : 27 серпня – 07 вересня 1990. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/ show/995_313.
3. Принципи та керівні положення Організації Об'єднаних Націй щодо забезпечення доступу до юридичної допомоги в системі кримінального правосуддя, схвалені Генеральною Асамблеєю ООН у 2012 р. (United Nations Principles and Guidelines on Access to Legal Aid in Criminal Justice Systems). URL: https://minjust.gov.ua/m/str_42613
4. Принципи Міжнародної асоціації юристів (IBA) щодо поведінки в соціальних мережах для юридичних професій, прийняті 24 травня 2014 року Міжнародною асоціацією юристів. URL: http://tomorrowslawyer.org/wp-content/uploads/2017/10/IBA-International-Principles-media_ukr.pdf
5. Римський статут міжнародного кримінального суду от 17 июля 1998 года. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_588?test=SE7MfTNFZoCheyBMZitusiN3HI4aUs80msh8Ie6
6. Стандарти незалежності юридичної професії, прийняті Міжнародною асоціацією юристів у вересні 1990 р. URL: http://pravolib.pp.ua/ist-12--idz-ax247--nf-26.html

7. Мінімальні стандартні правила Організації Об'єднаних Націй у відношенні заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням (Токійські правила), затерджені Резолюцією 45/110 Генеральної Асамблеї ООН від 14 грудня 1990 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_907#Text

8. Резолюція (76) 5 Комітету Міністрів Ради Європи «Про безоплатну правову допомогу в цивільних, господарських і адміністративних справах», ухвалена Комітетом Міністрів Ради Європи на 254 засіданні заступників міністрів 18 лютого 1976 року. URL: http://www.arbitr.gov.ua/files/pages/pd07072014_2.pdf

9. Резолюція (78) 8 Комітету Міністрів Ради Європи про безоплатну правову допомогу і юридичні консультації (ухвалена Комітетом Міністрів Ради Європи на 284 засіданні заступників міністрів 2 березня 1978 року). URL: http://www.arbitr.gov.ua/files/pages/pd07072014_3.pdf

10. Рекомендація R (81) 7 Комітету Міністрів державам-членам стосовно шляхів полегшення доступу до правосуддя від 14 травня 1981 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_133#Text

11. Висновок Консультативної ради європейських суддів № 16 (2013) Про відносини між суддями та адвокатами від 15 листопада 2013 року, прийнятий на 14-му пленарному засіданні КРЄС (м. Страсбург, 13 – 15.11.2013 р.). URL: https://court.gov.ua/userfiles/KRES%20Vusnovok.pdf

12. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. URL: https://www.president.gov.ua/documents/constitution

13. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17

14. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 06 листопада 1991 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12

15. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06 липня 2005 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text

16. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07 грудня 1984 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text

17. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 01 вересня 2005 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text

18. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text

19. Про Вищу раду правосуддя : Закон України від 21.12.2016 № 1798-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19

20. Про внесення змін до Конституції (щодо правосуддя) : Закон України від . URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19#Text

21. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text

22. Кодекс суддівської етики. URL: http://court.gov.ua/userfiles/Kodex%20sud%20etiki(1).pdf

23. Закон України «Про судоустрій і статус суддів». URL: *https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text*

24. Основні принципи незалежності судових органів (1985 р.), схвалені Резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральной Ассамблеи. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_201#Text

25. Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочину і зловживання владою (1985 р.), схвалені Резолюция 40/34 Генеральной Ассамблеи URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_114#Text

26. Бангалорські принципи поведінки суддів, схвалені Резолюцією Економічної та Соціальної Ради ООН 27.07.2006 N 2006/23). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_j67#Text

27. Рекомендація № (94) 12 «Незалежність, дієвість та роль суддів», схвалені Комітетом Міністрів Ради Європи на 518 засіданні 13 жовтня 1994 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_323#Text

28. Європейська хартія про закон «Про статус суддів» (ухвалено Радою Європи, Лісабон, 1998 р.). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_236#Text

29. Коментар до Кодексу суддівської етики, затверджений Рішенням Ради суддів України 4 лютого 2016 року. URL: *http://rsu.gov.ua/uploads/article/komentar-kodeksusuddivskoietiki-edd47ed191.pdf*

30. Коментарі щодо Бангалорських принципів поведінки суддів. URL: *https://vkksu.gov.ua/userfiles/komentari%20bangalorski.pdf*

31. Рекомендація № R (81) 7 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо шляхів полегшення доступу до правосуддя. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_133

32. Рекомендація R (94) 12 Комітету міністрів Ради Європи від 13 жовтня 1994 року. URL: *http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_323*

33. Європейська хартія про закон щодо статусу суддів та Пояснювальний меморандум до Європейської хартії про закон щодо статусу суддів. URL: *http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_236*

34. Загальна хартія судді, ухвалена 17 листопада 1999 року Центральною радою Міжнародної асоціації суддів в Тайпеї (Тайвань) *(витяг).* URL: *http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_j63*

35. Висновки Першої експертної комісії Міжнародної асоціації суддів щодо відповідальності суддів, 24-25 жовтня 1980 року (Туніс). URL: *https://vkksu.gov.ua/ua/mijnarodne-spivrobitnitstvo/perelik-dokumentiv-radi-evropi-u-sferi-sudochinstva/*

36. Висновки Першої експертної комісії Міжнародної асоціації суддів щодо контролю діяльності та поведінки суддів: концепція; хто здійснює контроль; право на захист (і права людини); незалежність суддів, 12 -16 липня 1987 року (Дублін) *(витяг).* URL: *https://vkksu.gov.ua/ua/mijnarodne-spivrobitnitstvo/perelik-dokumentiv-radi-evropi-u-sferi-sudochinstva/*

37. Висновки Першої експертної комісії Міжнародної асоціації суддів щодо правил етичної поведінки суддів, їх застосування та додержання, 31 жовтня – 4 листопада 2004 року (Вале де Браво). URL: *https://vkksu.gov.ua/ua/mijnarodne-spivrobitnitstvo/perelik-dokumentiv-radi-evropi-u-sferi-sudochinstva/*

38. Хартія суддів у Європі, затверджено асамблеєю Європейської асоціації суддів, 20 березня 1993 року зі змінами від 20 квітня 1996 року *(витяг).* URL: *http://sc.gov.ua/ua/visnovki_pershoji_ekspertnoji_komisiji_mizhnarodnoji_asociaciji_suddiv.html*

39. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод *(витяг).* URL: *http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004*

40. Рекомендація CM/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_a38

41. Рекомендація №R(81) 7 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо шляхів полегшення доступу до правосуддя. URL: *http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_133*

42. Висновок №7 (2005) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи з питання «Правосуддя та суспільство». URL: *https://vkksu.gov.ua/userfiles/doc/perelik-dokumentiv/vys7.pdf*

43. Висновок №3 (2002) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо принципів та правил, які регулюють професійну поведінку суддів, зокрема питання етики, несумісної поведінки та безсторонності. URL: *https://vkksu.gov.ua/userfiles/doc/perelik-dokumentiv/vys3.pdf*

44. Висновок №1 (2001) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо стандартів незалежності судової влади та незмінюваності суддів. URL: *http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_a52*

45. Висновок №13 (2010) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо ролі суддів у виконанні судових рішень. URL: *https://vkksu.gov.ua/userfiles/doc/perelik-dokumentiv/EU_Standarts_book_web-1.pdf*

46. Резолюція Європейської асоціації суддів стосовно ситуації в Україні в сфері дисциплінарної відповідальності суддів (Тронхейм, 27вересня 2007року) URL: *https://vkksu.gov.ua/userfiles/doc/perelik-dokumentiv/rez-evrop-asociacii.doc*

47. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про незалежність судової влади» від 13.06.2007 № 8 URL: *http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-07*

Додаткова:

1. Завальнюк І. В. Право на справедливий суд та право на судовий захист: аспекти співвідношення. *Київський часопис права*. 2022. № 1. С. 52–59.
2. Балацька О. Р. Доступ до правосуддя як загальна засада кримінального провадження. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 8. С. 262–268.
3. Москаль Р. М. Вимоги верховенства права стосовно доступу до правосуддя. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 2 (115). С. 36–49.
4. Прокофьєва А. Право на справедливий суд – один з ключових принципів цивільного процесу. *Основні права людини і громадянина в умовах глобалізації : матеріали Всеукраїнського науково-практичного круглого столу, м. Київ, 23 листопада 2022 року* / відп. ред. А. Ю. Олійник, Ю. В. Оніщик. Київ : КНУТД, 2022. С. 270–275.
5. Щербина В. А. Розумні строки судового розгляду як елемент захисту права на справедливий суд у контексті практики ЄСПЛ: досвід Італії. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 2.
6. Козакевич О. М. Особливості реалізації права на доступ до правосуддя у транзитивних умовах. *Права людини в Україні та у зарубіжних країнах: проблеми теорії та нормативно-правової регламентації : колективна монографія* / за заг. ред. Н. В. Мішиної. Львів ; Торунь : Ліга-Прес, 2020. С. 208–228.
7. Притика Ю. Д., Ізарова І. О. (ред.) Доступ до правосуддя в умовах сталого розвитку: до 30-річчя незалежності України : колективна монографія. Київ : ВД «Дакор», 2021. 152 с.
8. Ясинок М. М. Доступ до правосуддя як важлива гарантія демократичного суспільства. *Університетські наукові записки*. 2013. № 1. С. 79–85.

Інформаційні ресурси

Посилання на інформаційні ресурси в інтернеті, відео-лекції, інше методичне електронне забезпечення навчальної дисципліни «Захист права на справедливий суд».

Сайт Європейського суду з прав людини:
https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/ukr&c
Сайт Конституційного Суду України: http://www.ccu.gov.ua/
Сайт Верховного Суду України: https://supreme.court.gov.ua/supreme/
Сайт Верховної ради України: https://rada.gov.ua/
Методологічне забезпечення навчальної дисципліни https://law.chnu.edu.ua/courses/

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні освітнього компонента регламентовано чинними документами ЧНУ:

- «Кодекс академічної доброчесності та етики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-

dokumenty/kodeks-akademichnoi-dobrochesnosti-ta-etyky-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yuriia-fedkovycha/

- «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyiavlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/

- «Політика використання штучного інтелекту в Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polityka-vykorystannia-shtuchnoho-intelektu-v-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha-zi-zminamy-zatverdzhenymy-vchenoiu-radoiu-chnu-imeni-yuriia-fedkovycha/

Використання здобувачами освіти інструментів штучного інтелекту (ШІ) під час виконання навчальних завдань:

- *допускається за умови* дотримання принципів академічної доброчесності (здобувач освіти несе відповідальність за зміст, достовірність і результати поданої роботи, а у разі використання ШІ зобов'язаний зазначити факт і спосіб його застосування);

- *не допускається* використання ШІ як заміни самостійного виконання завдань або з метою порушення вимог академічної доброчесності;

- *додаткові обмеження чи вимоги* щодо використання ШІ *можуть визначатися* викладачем в освітньому процесі для конкретних видів навчальної діяльності відповідно до особливостей дисципліни.